

Pärjäkö tie Hotakaiselle?

Arto Mustajoki

Kari Hotakaista on vaikea määritellä. Hän on paitsi kirjailija myös filosofi, psykologi, sosiologi, terapeutti, kielivirtuoosi ja hulluttelija. Lisäksi hän on tutkija, joka tutkii elämän ilmiöitä. Hotakaisen teksti on välillä absurdia, ylilyövää. Luki- ja ymmärtää, että kaikki ei ole ihan totta, mutta tunnistaa samalla tekstistä naapurinsa – ja jos on vähän uskallusta, myös itsensä. Kussakin Hotakaisen teoksessa voidaan erottaa joitakin läpikäyviä teemoja. Romaani *Huolimattomat* (2006) on syväanalyysi ihmisen yksinäisyydestä ja seksuaalisuudesta. Nokkela, satuttava, tragikoominen. Lukija jää hykertelemään mielessään: olipa osuvasti kuvattu. Hän saattaa myöntää, että näin se todella on.

Pystyykö tie samaan? Mitä tie voi kertoa yksinäisyydestä ja seksuaalisuudesta? Aivan pienestä asiasta ei ole kysymys. Nämä asiat kuuluvat pikemminkin ihmisenä olemisen ytimeen. Yksinäisyys, ryhmien ulkopuolelle jääminen, aiheuttaa ihmisille suurta tuskaa ja ahdistusta. Seksuaalisuus on tasapainoilua sopivan annostuksen löytämiseksi: liiallinen annos sitä leimaa sosiaalisesti epäkelvoksi, sen puuttuminen merkitsee jäämistä normaalien luontokappaleiden luokan ulkopuolelle. Onko tieteellä keinoja määritellä yksinäisyys ja seksuaalisuus tavalla, joka koskettaa myös tavallista ihmistä?

Voidaan toki tieteellisinkin keinoin lähestyä yksinäisyyden ja seksuaalisuuden ilmentymiä. Sosiologit voivat selvittää, kuinka monta prosenttia vanhuksista tai lapsista tuntee itsensä yksinäiseksi. Tämä on mielenkiintoinen tieto, joka voi herättää päättäjät ja kanssaeläjät miettimään, mitä asialle voisi tehdä. Tutkimuksin voidaan myös selvittää, kuinka usein ihmiset harrastavat seksiä tarkennettuna vielä sellaisella

täsmätiedolla kuin: kenen kanssa ja missä asennossa. Tämäkin on jännittävä tieto. Sen avulla ihminen voi suhteuttaa oman käyttäytymisensä yhteiskunnassa vallitseviin yleisiin normeihin. Mutta kertovatko nämä tutkimukset siitä, mistä yksinäisyydessä ja seksuaalisuudessa varsinaisesti on kysymys?

Psykologit voivat puolestaan selvittää, heijastuvatko yksinäisyyden tuntemus ja seksuaalisuuden erilaiset muodot ihmisen aivojen toimintaan. Voisiko olla niin, että yksinäisyyden tuntemus näkyisi jopa *mismatch negativity* -testissä pienenä poikkeamana aivoaalloissa? Tai voisivatko seksuaalinen orientaatio ja siinä esiintyvät ongelmat näkyä N400-testissä eroina reaktioissa sanallisiin ärsykkeisiin? Geenitutkijat voivat mahdollisesti löytää geenimutaation, joka altistaa yksinäisyydelle tai sellaisille seksuaalisuuden muodoille, joita pidetään poikkeamina sen vuoksi, että valtaväestö käyttäytyy toisin. Kaikki tämä tieto lisäisi varmasti meidän ymmärrystämme asiasta ja olisi siksi hyödyllistä. Mutta pääsemmekö sittenkään sen avulla kovinkaan lähelle ihmisen yksinäisyyden ja seksuaalisuuden syvintä olemusta?

Kirjallisuudentutkijat ja diskursusanalyytikot voivat myös tutkia niitä tekstuaalisia keinoja, joita Hotakainen käyttää kuvatessaan yksinäisyyttä ja seksuaalisuutta, ja verrata häntä muihin suomalaisiin tai ulkomaalaisiin romaanikirjailijoihin. Tämäkin on erittäin kiinnostavaa. Näin päästään kuitenkin käsiksi vain Hotakaisen tyylin saloihin, itse ilmiöitä ei tällä metodilla päästä lähemmäksi.

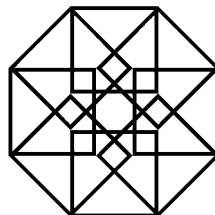
Millainen johtopäätös pohdinnasta pitäisi tehdä? Pitäisikö yksinäisyyden, seksuaalisuuden ja muiden suurten kysymysten olemuksen

selvittäminen jättää kirjailijoille? Näin ajatellen tutkijoiden kontolle jäisivät vähemmän merkitävät aiheet, sellaiset joiden tutkimiseen heillä ovat metodit ja lähestymistavat valmiina. Tällaisia pienempiä kysymyksiä ovat esimerkiksi allergialle altistavan geenimutaation löytäminen, *mutta*-lauseen funktiot suomen kielessä, kolmikerrostulppaanin kehittäminen ja kylmän huoneilman aerosolikoostumus. Vai pitäisikö tutkijoiden uskaltaa tarttua myös elämän isoihin kysymyksiin, joiden tarkasteluun ei ole ainaakaan vielä olemassa tieteellisen tutkimuksen tuntomerkit täyttäviä menettelytapoja. Tämä edellyttää tietoista riskinottoa, koska tieteen uskottavuus perustuu tiedeyhteisön yhteisesti hyväksymien metodien käyttöön. Olisiko tässä tilaa ”uusille avauksille”, jollaisia tiederahojat retoriikassaan peräänkuuluttavat?

Lähimmäksi taiteen keinoja kuvata todellisuutta tieteessä tullaan tapaustutkimuksissa (*case study*). Niissä poiketaan tieteen yleisestä tavoitteesta tutkia ilmiöitä yleisellä tasolla. Sen sijasta käytetään ”samaa metodologiaa” kuin kaunokirjallisuudessa eli kuvataan mahdollisimman tarkkaan yksittäistapauksia, joiden voidaan katsoa edustavan jotakin yleisempää. Tapaustutkimuksiin suhtaudutaan tieteen piirissä yleensä kunnioittavasti silloin, kun länsimaalainen tutkija tapaa Tyynenmeren saaren alkuasukkaan ja kuvaa hänen elämäänsä. Mutta kun sama tutkija haastattelee kymmentä suomalaista lottovoittajaa ja toteaa, että neljän elämä on mennyt lottovoitosta sekaisin, tapaustutkimuksen metodi alkaa muistuttaa liikaa journalistien tekemiä kuvauksia samasta asiasta. Ikään kuin viittaukset muiden tutkijoiden julkaisuihin ja kerättyjen faktojen tulkitseminen tieteellisten taustateorioiden läpi eivät riittäisi tekemään pesäeroa tieteellisen tutkimuksen ja median käyttämien keinojen välille. Mutta onko tämä kuitenkin se tie, jota tutkimuksen pitäisi edetä? Entä riittäkö konservatiiviseksi tiedetyn tiedeyhteisön avarakatseisuus hyväksymään tällaiset uudenlaiset avaukset?

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston venäjän kielen professori.

AVUSTUKSET TIETEELLISTEN KANSAINVÄLISTEN KONFERENSSIEN JA KOTIMAISTEN SEMINAARIEN JÄRJESTÄMISEEN

Tieteellisten seurain valtuuskunta
julistaa haettavaksi avustukset

2.3.–27.3.2009 kansainvälisten konferenssien järjestämiseen ja kansallisten seminaarien ulkomaisten luennoitsijoiden kutsumista varten vuosina 2009–2010.

Tarkempi hakuilmoitus julkaistaan verkkosivuilla www.tsv.fi. Lomake täytetään verkossa ja lähetetään sähköisesti viimeistään hakuajan viimeisenä päivänä klo 16.